

नेपाल सरकार (माननीय कृषि तथा सहकारी मन्त्रीस्तर) काट स्वीकृत

निर्णय मिति : २०६९/१/१०

साभेदारीमा कृषि उपज बजार पूर्वाधार निर्माण तथा संचालन सम्बन्धी
निर्देशिका, २०६८

नेपाल सरकार

कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय

सिंहदरवार, काठमाण्डौ

प्रस्तावना

कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय अन्तर्गतको कार्यक्रम अनुसार व्यावसायिक उत्पादन क्षेत्र तथा शहरी इलाकामा स्थानीय निकाय, सहकारी संघ संस्था, सामुयिक एवं गैर सरकारी संघ संगठन, उद्यमी संस्था, कृषक समूह एवं बजार समितिहरुसंगको लागत साभेदारीमा बजार पूर्वाधार निर्माण तथा संचालनको व्यवस्था गर्नका लागि निर्देशिकाको आवश्यकता महसुस गरी उक्त कार्यक्रम तथा आर्थिक कारोबारलाई सुच्यवस्थित ढंगबाट संचालन गर्नको निमित्त कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयले आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ११४ बमोजिम देहाय बमोजिम "साभेदारीमा कृषि उपज बजार पूर्वाधार निर्माण तथा संचालन सम्बन्धी निर्देशिका, २०६८" तर्जुमा गरी लागु गरेको छ ।

१. संक्षिप्त नाम तथा प्रारम्भ:

- (१) यो निर्देशिकाको नाम "साभेदारीमा कृषि उपज बजार पूर्वाधार निर्माण तथा संचालन सम्बन्धी निर्देशिका, २०६८" रहेको छ ।
- (२) यो निर्देशिका स्वीकृत भएपछि तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा:

विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यो निर्देशिकामा:

- (१) "साभेदार संस्था" भन्नाले देहायका निकायलाई जनाउनेछ:

- (क) स्थानीय निकाय,
- (ख) कृषक समूह वा संघ संस्था,
- (ग) उद्योग वाणिज्य संघ वा वस्तुगत संघ संगठन,
- (घ) कृषि सहकारी संघ संस्था,
- (ङ) कृषि उपज बजार समिति,
- (च) स्थानीय गैरसरकारी संस्था ।

- (२) "साभेदारीमा कृषि उपज बजार पूर्वाधार निर्माण" भन्नाले साभेदार संस्थाको प्रस्तावका आधारमा मन्त्रालय अन्तर्गतका विभाग, निर्देशनालय वा कार्यालयले साभेदार संस्थालाई रकम सहयोग प्रदान गरी स्वस्ती साभेदार संस्थाको लगानी समेतमा कृषि उपज बजार स्थलको पूर्वाधार निर्माण गर्ने कार्यलाई संभन्नु पर्दछ ।

Handwritten signature

Handwritten signature

Handwritten signature

(३) "कृषि उपज बजार पूर्वाधार" भन्नाले देहायलाई जनाउँछ :

• कृषि उपज बिक्रि वितरणको लागि बजार सेट्ट	• शौचालय	
• कम्पाउण्ड बाल/तारबार	• खानेपानी सुविधा	• सूचना कक्ष
• रिटेनिङ बाल	• कार्यालय कोठा	• क्यान्टीन कोठा
• एप्रोच रोड	• सुरक्षागार्ड कक्ष/पोष्ट	• भण्डारण कोठा
• कारोबार स्थान	• ग्रेभेटी रोप-वे	• बजारमा आवश्यक अन्य सुविधा

(४) "समित्त" भन्नाले उपभोक्ता समित्त वा निर्माण समित्त वा बजार समित्त सम्भक्तनु पर्दछ ।

(५) "स्थानीय निकाय" भन्नाले जिल्ला विकास समित्त वा महानगरपालिका वा उपमहानगरपालिका वा नगरपालिका वा गाउँ विकास समित्त सम्भक्तनु पर्दछ ।

(६) "मापदण्ड" भन्नाले सरकारी स्तरबाट तर्जुमा भएको "कृषि बजार पूर्वाधारहरूको लागि अपनाईने आधारभूत सर्त तथा प्राथमिकताका आधारहरू (Criteria), २०६६" र "कृषि उपज बजार स्थलको व्यवस्था तथा संचालन सम्बन्धी निर्देशिका-२०५३ (संशोधन सहित)" सम्भक्तनु पर्दछ ।

(७) "कार्यालय" भन्नाले जिल्ला कृषि विकास कार्यालय सम्भक्तनु पर्दछ ।

(८) "निर्देशनालय" भन्नाले कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन तथा बजार विकास निर्देशनालय सम्भक्तनु पर्दछ ।

(९) "विभाग" भन्नाले कृषि विभाग सम्भक्तनु पर्दछ ।

(१०) "मन्त्रालय" भन्नाले कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय सम्भक्तनु पर्दछ ।

(११) "केन्द्रीयस्तर" भन्नाले मन्त्रालय, विभाग र कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन तथा बजार विकास निर्देशनालयलाई सम्भक्तनु पर्दछ ।

Handwritten signature

Handwritten signature

Handwritten signature

३. निर्देशिकाको उद्देश्य:

यस निर्देशिकाको उद्देश्य देहाय अनुसार रहेको छ:

- (१) कृषि उपज बजार केन्द्रहरूमा गरिने प्रतिस्पर्धी व्यावसायिक कारोबारबाट सहज बजार पाउने तथा कृषकहरूको उपज वा बस्तुहरूको उचित मूल्य पाउने वातावरण तयार गर्ने ।
- (२) स्थानिय निकाय र अन्य साभेदारहरूका को कृषि विकास कार्यमा प्रत्यक्ष संलग्नता गराई कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धनमा बहुपक्षिय लगानी र सहयोग जुटाउने ।
- (३) कृषि व्यावसायिकरणको लागि उत्पादन खरिद बिक्री कार्यालाई व्यवस्थित तुल्याई बजार केन्द्रलाई कृषक, व्यापारी र उपभोक्ताको साभ्ना व्यावसायिक बलको रूपमा विकास गर्ने ।
- (४) कृषि बजार सूचनाको व्यवस्थापन गरी कृषक, व्यवसाय र उपभोक्ताको निर्णय क्षमता अभिवृद्धि गर्न सहयोग पुऱ्याउने ।
- (५) स्थानीय स्तरमा आय आर्जनको वृद्धिको साथै रोजगारी वृद्धि गर्ने ।

४. कृषि उपज बजार पुर्वाधार निर्माण प्रस्ताव पेश तथा छनौट गर्ने संबन्धमा :

- (१) साभेदारीमा कृषि बजार पुर्वाधार निर्माण गर्ने प्रस्तावित आगामी वर्षको कार्यक्रमको बजेट सिलिङ प्राप्त भएपछि सोही बर्षमै निर्माणका लागि बजार स्थल छनौट गर्ने कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन तथा बजार विकास निर्देशनालयले राष्ट्रिय दैनिक वा संबन्धित जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले स्थानीय पत्रिका माफत कम्तीमा एक (१) महिनाको समय दिई जिल्ला कृषि विकास कार्यालय माफत प्रस्ताव आह्वान गरी सार्वजनिक सूचना गर्नु पर्नेछ ।
- (२) प्रस्ताव पेश गर्ने इच्छुक साभेदार संस्थाले "सरकारी स्तरबाट निर्माण गरिने कृषि बजार पुर्वाधारहरूको लागि अपनाईने आधारभूत सर्त तथा प्राथमिकताका आधारहरू (Criteria), २०६६" अनुसार प्रस्ताव पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (३) निर्देशनालयको कार्यक्रममा रहेकाको हकमा, जिल्ला कृषि विकास कार्यालयमा प्रस्तावहरू प्राप्त भएपछि उक्त कार्यालयले प्रकृया पुरा भै आएका तथा उचित मागलाई यथासम्भव छिटो जिल्ला कृषि विकास समितित्वाट निर्णय गराई शिफारिस साथ निर्देशनालयमा पठाउनु पर्ने छ ।
- (४) जिल्ला कृषि विकास कार्यालयहरूले पनि २० लाख रु भन्दा कम लागतका जिल्ला स्तरका कृषि उपज बजार निर्माण आयोजना आफ्नो वार्षिक कार्यक्रममा समावेश गराई साभेदारीमा कार्यान्वयन गर्ने गराउने व्यवस्था गर्न सक्ने छन् ।
- (५) साभेदारीमा कृषि उपज पुर्वाधार निर्माणका लागि प्राप्त भएका प्रस्तावहरूलाई व्यावसायिक उत्पादन पकेटको आवश्यकता एवं उपलब्ध पुर्वाधारको अपर्याप्तता, जग्गाको व्यवस्था एवं प्रस्तावित स्थलको उपयुक्तता, नीतिगत प्राथमिकताको क्षेत्र एवं स्थल, स्थानीय सहयोगको अवस्था, प्रस्तावक संस्थाको आर्थिक एवं व्यवस्थापकीय क्षमता, शहरी बजार तथा नियत बजार सगको आवद्धताको संभावना, दीगो संचालनको संभावना, संभाव्यता

सिमा

अध्ययनका आधारका देखिएको संभाव्यता र कृषकको आय बढाउन पुग्न सक्ने फाइदालाई आधार मानी मुल्यांकन गरी उपलब्ध बजेटले भ्याउने हदम्मको प्रस्ताव छनौट गरिनेछ । प्रस्ताव मुल्यांकनको फाराम अनुसूची (१)मा दिइएको छ ।

- (६) यस कार्यक्रम अन्तर्गत प्राविधिक संभाव्यता समेतका आधारमा व्यावसायिक उत्पादन पकेट क्षेत्र वा नजिकका शहरी वा नगरीन्मुख क्षेत्र, राजमार्ग आसपासका क्षेत्र, नगरपालिका, गाउँ विकास समितिहरूमा संचालित कृषि उपज बजार स्थलहरूमा बजारका भौतिक पूर्वाधारहरूको विकास विस्तार एवं सुदृढिकरण गर्ने साथै, त्यसरी नै छानिएका संभाव्य नयाँ स्थानहरूमा समेत नयाँ बजार स्थापना गर्ने प्राथमिकता दिइने छ ।
- (७) कृषि उपज बजारहरूको स्थापना, विस्तार एवं पूर्वाधार विकास वा सुधार कार्यमा स्थानिय निकाय, सहकारी, गैर सरकारी संस्था, संगठित निजि क्षेत्र (जस्तै- नेपाल उद्योग बाणिज्य महासंघ) को लगानी, एवं विकास प्रयासलाई टेवा दिई दीगो एवं प्रभावकारी विकास, विस्तार एवं सुसंचालनका लागि सम्बन्धीत कार्यालय मार्फत स्थानिय निकायको कृषि विकास प्रयासलाई प्राविधिक एवं आर्थिक रूपमा सघाईने छ ।

५. कार्यक्रम कार्यान्वयन :

- (१) कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि छनौट भएको नयाँ स्थलमा छानिएको जग्गा, पूर्वाधार निर्माण र बजार संचालनका लागि पर्याप्त तथा प्राविधिक दृष्टिले उपयुक्त स्थलमा हुनु पर्ने छ र सो कुराको यकिन सम्बन्धित कार्यालयद्वारा गर्नेछ ।
- (२) यस निर्देशिका बमोजिम साभेदार संस्थासंग साभेदारीमा कृषि उपज बजार पूर्वाधार निर्माण गर्नको लागि प्रस्ताव स्वीकृत भैसकपछि, संबन्धित जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले नेपाल सरकारको सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ अनुसार निर्माण कार्य उपभोक्ता समिति वा ठेक्का व्यवस्था मार्फत गर्नु गराउनु पर्ने छ । पहिले नै स्थापना भै कृषि तथा सहकारी मंत्रालयद्वारा जारी कृषि उपज बजारस्थलको व्यवस्था तथा संचालन संबन्धी निर्देशिका २०५३ (संशोधन सहित) बमोजिम गाँठित संचालक समिति मार्फत संचालनमा रहेका बजार स्थलमा गरिने षप निर्माण वा सुधार कार्यको हकमा उक्त समिति अन्तरगत रहने गरी निर्माण उपभोक्ता समिति गठन गरी सोही उपभोक्ता समिति मार्फत नै साभेदारीमा लक्षित निर्माण कार्य सम्पन्न गरिनेछ ।
- (३) उपभोक्ता समिति मार्फत कृषि उपज बजार पूर्वाधार निर्माण हुँदा, निर्माण कार्य उपभोक्ता समिति आफै गर्नु गराउनु पर्ने छ र यस्तो कार्य उपभोक्ता समितिले सबकन्ट्र्याक्टरद्वारा गराउन सक्ने छैन ।
- (४) निर्देशनालयबाट साभेदारीमा कृषि उपज बजार पूर्वाधार निर्माण कार्यका लागि प्रस्ताव छनौट भएपछि, स्वीकृत रकमको ५ प्रतिशत रकम कन्टिन्जेन्सी मध्ये १.५ प्रतिशत रकम केन्द्रीय प्राविधिक अनुगमन निरीक्षण बापत छुट्याउनु पर्ने छ र बाँकी ३.५ प्रतिशत जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले खर्च गर्न सक्नेछ ।
- (५) यत् कार्यक्रम अन्तर्गतका अनुदान रकम स्वीकृत कार्यक्रम अन्तर्गत तोकिएको स्थानमा कार्य लक्ष्यमा तोकिए बमोजिमका कृषि उपज बजार पूर्वाधारहरू निर्माण वा सुदृढिकरण गर्ने कार्यमा मात्र खर्च गरिनेछ ।

18/11

20/11

20/11

- (६) निर्माण कार्यको डिजाईन, ईष्टिमेट, प्राविधिक नाप जाँच, सुपरिवेक्षण, रनिङ्ग वील तथा कार्य सम्पन्न वील तयारीको लागि कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय अन्तर्गतका निकायहरुबाट उपलब्ध हुने ईन्जिनियर/सबईन्जिनियर/ओभरसियर प्राविधिकबाट गराउने, तर सो जनशक्ति उपलब्ध नभए मात्र अन्य सरकारी निकायको प्राविधिक जनशक्तिबाट बजार निर्माणको कार्य गराउने र अन्य सरकारी निकायको प्राविधिक पनि उपलब्ध हुन नसक्ने अवस्थामा नेपाल सरकारबाट सो कार्यका लागि ईजाजत प्राप्त फर्मबाट सेवा लिन सक्नेछ । तर यस कार्यका लागि संलग्न प्राविधिकले निर्देशनालयको सहमति बेगर तोकिएको निर्माण संरचनाको बाहेक अन्य संरचना थपघट तथा अदल बदल गरी डिजाईन ईष्टिमेटमा संलग्न गर्न सक्ने छैनन् ।
- (७) कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने शिलशिलामा कार्यालये सम्बन्धित साभेदार संस्था संग सम्झौता सम्पन्न गर्ने छ । त्यस सम्झौता पत्रमा आयोजना कार्यान्वयन, साभेदारी तथा बजार संचालन सम्बन्धी शर्तहरु उल्लेख हुनेछन् । सम्झौता-पत्रको नमूना अनुसुचि २ र ३ मा दिइएको छ ।
- (८) यस कार्यक्रम अन्तर्गत केन्द्र तथा जिल्ला स्तरको कार्यक्रम अनुसार कृषि उपज बजार पूर्वाधार निर्माण कार्यका लागि गरिएको लागत ईष्टिमेट तथा साभेदारीमा निर्माण गर्न स्वीकृत रकमको कमिमा १५ प्रतिशत रकम संबन्धित साभेदार संस्थाले अनिवार्य रुपमा जुटाउनु पर्ने छ । सम्बन्धित साभेदार संस्थाबाट सम्झौतामा उल्लेखित साभेदारी रकम बराबरको लगानी नभए सम्म कार्यालयबाट अन्तिम भुक्तानी हुने छैन ।
- (९) सम्बन्धित कार्यालयबाट उपभोक्ता समिति मार्फत निर्माण कार्य भएको अवस्थामा उपभोक्ता समितिको बैंक खाता मार्फत अनुदान रकम उपलब्ध गराइने छ । साथै उपभोक्ता समितिको बैंक खाताको संचालन नेपाल सरकारका बहालवाला कर्मचारीले गर्ने पाउने छैनन् ।
- (१०) यस कार्यक्रम अन्तर्गतको आयोजना कार्यान्वयनमा कुनै समस्या उत्पन्न भएमा दफा (७) मा उल्लेख भए अनुसार गठित निर्देशन समिति (Steering Committee) बाट समस्याको समाधान गरिने छ ।
- (११) यस निर्देशिका अन्तर्गत मन्त्रालय अन्तर्गत साभेदारीमा विकास गरिएका बजार पूर्वाधारहरुको स्वामित्व लगानीको अनुपात अनुसार मन्त्रालय तथा सम्बन्धित साभेदारहरु बीच संयुक्त रुपमा रहने छ । उक्त सुविधाको उपयोग कृषि उपज बजार प्रयोजनमा मात्र गर्न सकिने छ । यसरी विकसित पूर्वाधारहरुमा स्थानिय निकाय वा साभेदार संस्थाले निर्देशनालयको पूर्व स्वीकृति बेगर कुनै प्रकारको फेरबदल वा संरचनाको स्वरुप परिवर्तन, पुनर्निर्माण वा भत्काउने कार्य गर्ने छैन ।
- (१२) यस निर्देशिका अनुसार साभेदारीमा पूर्वाधार निर्माण कार्य पश्चात स्थापित कृषि उपज बजार स्थलको संचालन, कार्यक्रम तर्जमा कार्यान्वयन र सेवा शुल्क निर्धारण तथा संलग्न चारि संकायका कृषि उपज बजार संरचनाको अवस्था तथा संचालन संबन्धी निर्देशिका २०५३ (सशोधन सहित) बमोजिम हुनेछ ।

11/11/11

11/11/11

11/11/11

६. बजार संरचना निर्माण गर्दा संबन्धित कार्यालयले पालना गर्नु पर्ने थप केही प्रक्याहरु:

बजार संरचना निर्माण गर्दा सम्बन्धित कार्यालयद्वारा यस निर्देशिकाको अन्य दफाहरुमा उल्लेखित प्रक्याका अतिरिक्त निम्नानुसारको थप कार्य प्रक्याको पालना गर्नु पर्नेछ।

- १) रु २० लाख भन्दा बढी लगानी हुने बजार विकास आयोजनाहरुमा स्थानीय साभेदार निकायहरुसंग साभेदारीमा कृषि बजार स्थापना गर्दा जग्गाको उपयोग, लगानीमा साभेदारी, बजार संचालन प्रक्रिया, फाइदाको बाडफाइ आदि सम्बन्धी साभेदारीहरुसंग संझौता गर्दा निर्देशनालयको स्विकृतीमा मात्र गर्ने छ।
- २) इडि, डिजाइन, टी.ओ.आर. (ToR) तथा स्टेण्डर्ड बिडिङ डकुमेन्ट (Standard Bidding Document), निर्माण कार्य संझौता-पत्र तयार गरी निर्माण आयोजना स्विकृती भए पछि सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ अनुसार निर्माण संबन्धी कार्य अधि बढाउने र नयाँ निर्माण आयोजनाको रु २० लाख भन्दा बढी लागत हुने भएमा निर्माण गरिने बजारको डिजाइन निर्देशनालयबाट स्विकृत गराउनु पर्ने छ।
- ३) उपभोक्ता समिति वा ठेकेदारले रनिङ वील तथा तोकिएको निर्माण कार्य सकी कार्यसम्पन्न बिलको आधारमा रकम मुक्तानी लिन सो कार्यको सुपरिवेक्षण तथा प्राविधिक नाँप जाँचको लागि लिखित निवेदन दिएको पन्ध्र दिन भित्र कार्यालयले निर्माण कार्यको अनुगमन, सुपरिवेक्षण तथा सम्पन्न कार्यको प्राविधिक मूल्याङ्कन (नाँप जाँच) गरि मुक्तानीको व्यवस्था मिलाउनु पर्ने साथै मुक्तानीको कार्य असार तेस्रो हप्ता भित्र सक्नुपर्ने छ।
- ४) प्राविधिक सुपरिवेक्षण र सम्पन्न कामको नाँप जाँचकार्यको लागि निर्देशनालयले विभाग अन्तर्गतका कुनै पनि सम्बन्धित निकायलाई तोकन सक्नेछ।

७. निर्देशन समितिको व्यवस्था (Steering Committee) :

जिल्ला कृषि विकास कार्यालयद्वारा देहाय अनुसारको निर्देशन समिति (Steering Committee) गठन गरी उक्त समितिका निर्देशिका कार्यान्वयनको क्रममा देखिएका समस्याहरुको समाधान गरिनेछ।

- १) संयोजक - सम्बन्धित जिल्लाका वरिष्ठ कृषि विकास अधिकृत
- २) सदस्य - सम्बन्धित साभेदार संस्था मध्येबाट २ जना।
- ३) सदस्य - प्रतिनिधि, सम्बन्धीत उद्योग बाणिज्य संघ वा सगठनबाट १ जना।
- ४) सदस्य सचिव - सम्बन्धित कार्यालयका योजना अधिकृत वा सो नभएमा समितिको बैठकको अधिवृत्त।

८. अनुगमन तथा मूल्यांकन :

- (१) कार्यक्रम कार्यान्वयन सम्बन्धी आवश्यकता अनुसार अनुगमन गर्ने, आइपरेका समस्या समाधान गर्ने र कामको अनुगमन सम्बन्धी कार्य निर्देशन समिति (Steering Committee) ले गर्ने व्यवस्था गर्नु पर्ने छ। समिति वा टेक्रेटारलाई सम्पादन गरेको कामको भुक्तानी दिनु अगाडी निर्देशन समिति (Steering Committee) का पदाधिकारीले स्वलगत अनुगमन गरी उक्त समितिको हस्ताक्षर सहितको शिफारिसको आधारमा मात्र भुक्तानी गर्नु पर्नेछ। सम्पन्न कामको विवरण संबन्धित कार्यालयले अनुसूचि ४ बमोजिम फाराम भरी प्रतिवेदन पठाउनु पर्ने छ।
- (२) निर्माण कार्यको प्राविधिक सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन कार्य आवश्यकता अनुसार निर्देशनालयबाट हुनेछ। अनुगमन तथा निरीक्षणको क्रममा निर्देशनालय वा केन्द्रबाट गएको अनुगमनकर्ताले माग गरेको आवश्यक सम्पूर्ण कागजात पेश गर्नु पर्नेछ। यस्तो अनुगमन टोलीलाई यसैसँग सहयोग गर्नु कार्यालयको कर्तव्य हुनेछ।
- (३) मन्त्रालय वा विभाग वा सम्बन्धित क्षेत्रीय कृषि निर्देशनालय, कार्यालय, बजार समितिहरू र सम्बन्धित नगरपालिका वा गाउँ विकास समितिबाट सो कार्यको अनुगमन हुनेछ। कार्य सम्पादनको अवस्था सम्बन्धि जानकारी नियमित रूपमा निर्देशनालयमा पठाउनु पर्नेछ।

९. कृषि उपज बजार संचालन:

- (१) यस निर्देशिका बमोजिम निर्माण भएका नयाँ कृषि बजार स्थलहरूमा "कृषि उपज बजार स्थलको व्यवस्था तथा संचालन सम्बन्धी निर्देशिका-२०५३ (संशोधन सहित)" अनुसार समिति गठन गरी बजार संचालन गर्ने व्यवस्था सम्बन्धित जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले गर्नेछ।
- (२) सम्बन्धित जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले बजार संचालनको सन्दर्भमा निर्देशिकालाई परिपालन गर्दा आई पर्ने समस्याहरूलाई समाधान गर्ने, समिति गठनको विस्तृत प्रतिवेदन (पदाधिकारीहरूको नाम र सम्पर्क फोन सहित) निर्देशनालयमा पेश गर्ने, निर्देशिका अनुसार बैठक बसाल्ने तथा सोको निर्णय नियमित रूपमा निर्देशनालयमा पठाउने र बजार समितिले संचालन गरेका कामहरूको मासिक, त्रैमासिक तथा वार्षिक प्रतिवेदन समेत निर्देशनालयमा पठाउने व्यवस्था गर्नेछ।

१०. निर्देशिका संशोधन तथा खारेजी:

यो निर्देशिकाको आवश्यक संशोधन र खारेजी नेपाल सरकार, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयले गर्न सक्ने छ।

११. बाधा अड्काउ फुकाउने अधिकार:

यस निर्देशिका बमोजिमको कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा कुनै दफा वा उपदफा अस्पष्ट भएमा वा यसको उद्देश्य परिष्कार गर्न नसकिने गरी जटिलता थप्न लागेको भएमा अनुगमन समिति कृषि कार्यालय पठाउने तथा बजार विकास निर्देशनालयले यस्तो बाधा अड्काउ फुकाउने छ।

११/०१/११

अनुसूची १

कृषि बजार पूर्वाधार निर्माण प्रस्तावको मुल्यांकन फाराम

१. व्यावसायिक उत्पादन पकेटको आवश्यकता एवं उपलब्ध पूर्वाधारको अपर्याप्तता (० देखि २० अंक)

- (क) पर्याप्त परिणाममा बिक्रीयोग्य बचत रहेको र बिक्री गर्ने स्थल नभएको२०
(ख) बिक्रीयोग्य बचत पर्याप्त तर बिक्री गर्ने स्थल उपलब्ध भएपनि अपर्याप्त
(ग) बिक्रीयोग्य उत्पादन कम र बिक्री गर्ने स्थल को अभाव
(घ) तर्जिक पूर्वाधार बतिसकेको

२. जग्गाको व्यवस्था एवं प्रस्तावित स्थलको उपयुक्तता(० देखि १० अंक)

- (क) उपयुक्त स्थलमा पर्याप्त जग्गाको व्यवस्था भएको१०
(ख) उपयुक्त स्थलमा केही तपुग जग्गाको व्यवस्था भएको
(ग) अनुपयुक्त स्थलमा जग्गाको व्यवस्था भएको
(घ) जग्गाको व्यवस्था नभएको

३. नीतिगत प्राथमिकताको क्षेत्र एवं स्थल (० देखि १० अंक)

- (क)सरकारको नीति र योजनाले दिएको उच्च प्राथमिकताको वस्तु वा क्षेत्रमा पर्ने.....१०
(ख) सरकारको नीति र योजनाले दिएको सामान्य प्राथमिकताको वस्तु वा क्षेत्रमा पर्ने
(ग) सरकारको नीति र योजनाले दिएको प्राथमिकताको वस्तु वा क्षेत्रमा नपर्ने

४. स्थानीय सहयोगको अवस्था(० देखि १० अंक)

- (क) उत्साहजनक.....१०
(ख) सामान्य
(ग) न्यून

५. प्रस्तावक संस्थाको आर्थिक एवं व्यवस्थापकीय क्षमता(० देखि १० अंक)

- (क) व्यहोर्नु पर्ने रकम (म्युचल फण्ड) भन्दा बढि रकम संचित भएको साथै कार्यान्वयन गर्न सक्षम संस्था भएको १०
(ख) व्यहोर्नु पर्ने रकम (म्युचल फण्ड) को व्यवस्था भएको साथै कार्यान्वयन गर्न सक्षम संस्था भएको
(ग) व्यहोर्नु पर्ने रकम (म्युचल फण्ड) को व्यवस्था कम तर कार्यान्वयन गर्न सक्षम संस्था भएको
(घ) व्यहोर्नु पर्ने रकम (म्युचल फण्ड) को व्यवस्था नभएको साथै कार्यान्वयन गर्ने क्षमता न्यून

Handwritten signature

Handwritten signature

Handwritten signature

६. शहरी बजार तथा निर्यात बजार संगको आबद्धताको संभावना(० देखि १० अंक)

- (क) प्रस्तावित स्थलबाट शहरी क्षेत्र तथा विदेशी बजारसंग व्यापार हुने संभावना...१०
- (ख) प्रस्तावित स्थलबाट देश भित्रको शहरी क्षेत्रको बजारसंग मात्र व्यापार हुने संभावना
- (ग) प्रस्तावित स्थलबाट अन्य बजारसंग व्यापार हुने संभावना नरहेको
- (घ) प्रस्तावित स्थलको वरिपरि मात्र व्यापार हुने संभावना रहेको

७. दीगो संचालनको संभावना (० देखि १० अंक)

- (क) बजार समितिले आय गरी दीगो संचालन हुने संभावना...१०
- (ख) बजार अस्थायी रूपले संचालन हुने संभावना
- (ग) बजार संचालन हुने संभावना नरहेको

८. संभाव्यता अध्ययनका आधारमा देखिएको संभाव्यता(० देखि १० अंक)

- (क) प्राविधिक संभाव्यता अध्ययन गरिएको र यसका आधारमा बजार संभाव्य देखिएको.....१०
- (ख) प्राविधिक संभाव्यता अध्ययन नगरिएको तर सामान्य अनुमानमा आधारमा बजार संभाव्य देखिएको
- (ग) प्राविधिक संभाव्यता अध्ययन नगरिएको र अनुमानमा आधारमा बजार संभाव्य नदेखिएको

९. कृषकहरु द्वारा प्रत्यक्ष बेचाबिखन गरी आय बढाउने संभावना(० देखि १० अंक)

- (क) कृषकको उत्पादन स्थल नजिक भएको र व्यावसायिक कृषक धेरै भएकोले धेरैलाई फाइदा पुग्ने....१०
- (ख) कृषकको उत्पादन स्थल नजिक भएकोले कृषकलाई केही मात्रामा फाइदा पुग्ने
- (ग) कृषकको उत्पादन स्थल टाढा भएकोले कृषकलाई कम फाइदा पुग्ने

A/10/11

अनुसूची २

कृषि उपज बजार पुर्वाधार निर्माण कार्य सम्बन्धि ठेक्का सम्झौता

नेपाल सरकार, जिल्ला कृषि विकास कार्यालय.....(जसलाई यस पछि यस लिखतमा "कार्यालय" भनेर सम्बोधन गरिने छ) र श्री(जसलाई यस पछि यस लिखतमा "ठेकेदार" भनेर सम्बोधन गरिने छ) का बीच निर्माण कार्य गर्न तपसिल बमोजिमको शर्तहरूको अधिनमा रही उक्त कार्य सम्पन्न गर्न/गराउन यस सम्झौता-पत्रमा राजी खुशीले सहीछाप गरि एक-एक प्रति लियो-दियो ।

ठेक्का सम्झौताका शर्तहरू :

- १) जिल्ला.....बडा नं. स्थित.....मा..... निर्माण गर्ने कार्यका लागि मु.अ.क सहित कूल स्वीकृत ठेक्का रकम(अक्षरेपी) मा पहिलो पक्षले स्वीकृत गरेको डिजाइन र इष्टिमेटको अनुसार दोस्रो पक्षले सम्पूर्ण कार्य पुरा गर्नेछ ।
- २) ठेकामा समावेश गरिएका सम्पूर्ण कार्यहरू ठेक्का सम्झौताका शर्तहरू र कार्यालयद्वारा तयार गरिएको प्राविधिक डिजाइन, स्पेसिफिकेसन अनुसार कार्यादेश दिईएको मितिले १५ दिन भित्र काम शुरु गर्ने । उक्त कार्य मिति देखि गते भित्रमा पुरा गर्नु पर्नेछ र कार्य पुरा भए पछि जि.कृ.वि.का लाई विधिवत रूपमा हस्तान्तरण गर्ने । कार्य सम्पन्न भएको मितिले ६ महिना सम्म सम्पन्न भएको कामको सम्पूर्ण जिम्मेवारी (विग्रीए भन्कीएमा) दोस्रो पक्षको हुने छ ।
- ३) सम्झौता गर्नु अगाडी दोस्रो पक्षले सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम ८४को उपनियम १२ अनुसार बोनकबोल गरेको अकको ५ प्रतिशतले हुन आउने रकम जिल्ला कृषि विकास कार्यालयको धरौटी खातामा जम्मा गरेको बैंक भौचर वा कार्य सम्पादन जमानत (परफरमेन्स ग्यारेण्टी) पेश गर्नु पर्ने छ ।
- ४) म्याद भित्र सम्झौता बमोजिम निर्माण कार्य पुरा नगरे कार्यालयले दोस्रो पक्षलाई प्रचलित नियमानुसार हर्जाना तिराउने र धरौटी जफत गरि कालो सूचीमा राख्ने तथा प्रचलित कानून अनुसार अन्य कारवाही गर्न सक्नेछ ।
- ५) सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम १२२ (४) अनुसार प्रत्येक विलवाट स्वीकृत वील रकमको ५ प्रतिशत रिटेन्सनमनी कट्टी हुनेछ र कट्टी भएको रिटेन्सनमनी रकम कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन स्वीकृती र संभार अर्वाध पुरा भएपछि मु.अ.क. बुझाएको प्रमाणका आधारमा फिर्ता हुनेछ ।
- ६) रनिङ विलको रकम भुक्तानी दिँदा नियमानुसार कर कट्टा गरिने छ ।
- ७) प्रत्येक रनिङ विल वा फाइनल बिल भुक्तानी गर्दा स्वीकृत वील रकमको ०.१० प्रतिशतका दरले निर्माण व्यवसायी कोष दाखिला रकम कट्टा गरिनेछ ।
- ८) सम्पूर्ण निर्माण कार्य स्वीकृत डिजाइन इष्टिमेट बमोजिम कार्यालयद्वारा तोकिएको प्राविधिकहरूको रेखदेख र निर्देशन बमोजिम गर्नु पर्नेछ ।
- ९) विशेष परिस्थितिवस उल्लेखित कार्यको बजेट रोक्का वा तिकासा हुन नसक्ने अवस्था आईपरेमा प्रथम पक्षले ठेकेदारलाई १५ दिन अगावै कार्य रोक्क सूचित गरी ठेक्का सम्झौता रद्द गर्न सकिनेछ ।

110/11

१०) संचालित कामको वा सम्पन्न भएको कामको नियमित रूपमा निर्देशिकाको दफा (७) अनुसार बनेको समितिले अनुगमन निरिक्षण गर्नु पर्नेछ । केन्द्रीय निकायबाट समेत अनुगमन हुन सक्नेछ, यस कार्यमा दोस्रो पक्ष र कार्यालयले आवश्यक सहयोग गर्नु पर्नेछ ।

११) दोस्रो पक्षको तर्फबाट सहीछाप गर्ने व्यक्तिको तीन पुस्ते विवरण कार्यालयमा दोस्रो पक्षले दिनु पर्नेछ ।

१२) यस सम्झौतामा परेका शतहरु यसै बमोजिम र नपरेका कुराहरु प्रचलित ऐन, नियम अनुसार हुनेछ ।

सम्झौतामा सही छाप गर्ने :

कार्यालयको तर्फबाट

दस्तखत:

कार्यालयको नाम र छाप :

नाम:

पद:

ठेगाना:

ठेकेदारको तर्फबाट

दस्तखत:

संस्थाको नाम र छाप :

नाम:

पद:

ठेगाना:

नागरिकता न. :

साक्षीहरु

नाम

पद

ठेगाना

दस्तखत

१.
२.
३.

इति सम्बत् २०६... सालमहिना गते रोज शुभम् ।

१) १०/११

२) १०/११

३) १०/११

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय र उपभोक्ता समिति बीच कृषि उपज बजार पुर्वाधार निर्माण सम्बन्धी

सम्झौता-पत्र

नेपाल सरकार, जिल्ला कृषि विकास कार्यालय (जसलाई यस पछि यस लिखतमा "प्रथम पक्ष" भनिने) र अर्को पक्ष निर्माण कर्ता श्री (जसलाई यस पछि यस लिखतमा "दोश्रो पक्ष" भनिने) बीच तर्पशिल बमोजिमको सल्ले पालना गर्ने गरी निर्माण कार्य गर्न सहमत भई आज मिति गते यस सम्झौता पत्रमा हस्ताक्षर गरिएको छ ।

शर्तहरू :

- जिल्ला स्थित को स्वामित्वमा रहेको जग्गामा दोश्रो पक्षले प्रथम पक्षको अनुगमन र निर्देशनमा प्रथम पक्षद्वारा तयार गरिएको प्राविधिक डिजाइन, स्पेसिफिकेसन एवं लागत ईष्टिमेट अनुसारको निर्माण कार्य साभेदारीका आधारमा दोश्रो पक्षले सपन्न गर्नेछ ।
- प्रस्तावित निर्माण कार्यका लागि कूल अनुमानित लागत रु (अक्षरेपी) मध्ये प्रथम पक्षले रु (अक्षरेपी) र दोश्रो पक्षले रु (अक्षरेपी) बराबरको रकम जुटाउने छ ।
- सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम १२३ (४) अनुसार प्रत्येक बिलबाट स्वीकृत वील रकमको ५ प्रतिशत रिटेन्सनमनी कट्टी हुनेछ र कट्टी भएको रिटेन्सनमनी रकम कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन स्वीकृती भए पछि फिर्ता हुनेछ ।
- सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ तथा सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ अनुसार निम्न अनुसार गर्ने/गराउने ।
 - नियम ९७ (३) (ख) सार्वजनिक निकायले सम्बन्धित कार्यको डिजाइन, लागत अनुमान तयार गर्ने, स्वीकृत गर्ने, प्राविधिक सल्लाह दिने, नाम जांच गर्ने, जांच पास गर्ने र अन्य आवश्यक प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउने, सुपरिवेक्षक र गुणस्तर निरीक्षण गराउने ।
 - नियम ९७ (५) सम्झौता भए पछि कार्यालयले समिति वा समुदायलाई सम्झौता रकमको बढिमा एक तिहाई रकम सम्मको अग्रिम रूपमा पेशकी दिन सक्नेछ । दिएको पेशिको अन्तिम किस्ता भुक्तानी गर्नु अघि फछ्यौट गरि सक्तु पर्नेछ ।
 - समितिले हरेक किस्ताको कामको प्राविधिक मूल्यांकन, बिल, भर्पाई र खर्च प्रमाणित गर्ने अन्य कागजात समितिको बैठकबाट अनुगमन गराई सम्बन्धित कार्यालयमा पेश गर्नु पर्ने छ ।
 - समितिले प्रत्येक किस्तामा गरेको खर्चको सूचना सार्वजनिक स्थानमा टाँस गर्नु पर्नेछ ।
 - निर्माण कार्य उपभोक्ता समिति आफै गर्नु गराउनु पर्ने छ र परस्तो कार्य सबकन्ट्रक्टरद्वारा गराउन सक्ने छैन ।
 - समितिले निर्माण कार्य सम्पन्न गरि सके पछि कार्यालयबाट खटाईएका प्राविधिकहरुबाट कामको जांच पास गराई अनुदान रकम र सहभागिताहरुबाट भएको खर्च, व्यहोरिएको श्रम, नगद वा जिन्सी समेत पूर्ण खर्चको विवरण सार्वजनिकमा पेश गर्ने पर्नेछ ।

१२/११/२०२३

[Signature]

[Signature]

- नियम ९७ (१३) अनुसार समितिले आफूले प्राप्त गरेको कुनै रकम दुरुपयोग गरिएको पाइएमा सम्बन्धित कार्यालयले छानबिन गरि त्यस्तो रकम समितिका पदाधिकारीहरूबाट दामासाहीले सरकारी बाकी सरह असुल उपर गर्नु पर्नेछ । त्यस्तो रकम असुल उपर गर्ने कार्यमा कार्यालयलाई सहयोग पुऱ्याउनु सम्बन्धित जिल्लाका प्रमुख जिल्ला अधिकारीको मुख्य कर्तव्य हुनेछ ।
- ५. प्रथम पक्षले जुनसुकै वखत निर्माण कार्यको अनुगमन तथा निरीक्षण गर्न सक्नेछ । सो क्रममा प्रथम पक्षले माग गरेको जानकारी एवं विवरण दोश्रो पक्षले अनिवार्य रूपले उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- ६. कार्यालयले पेशकी उपलब्ध गराउदा धरौटी लिई मात्र पेशकी उपलब्ध गराउने ।
- ७. यस सम्झौता-पत्रमा उल्लेखित सम्पूर्ण शर्तहरू सम्बद्ध पक्षहरूका लागि समान रूपले मान्य एवं बन्धनकारी हुनेछन् । कुनै एक पक्षले सम्झौताको शर्तहरूको पालना नगरेमा अर्को पक्ष एकतर्फी रूपमा सम्झौता भंग गर्न स्वतन्त्र हुनेछ ।
- ८. विशेष परिस्थितिबस उल्लेखित कार्यको बजेट रोकका वा निकास हुन नसक्ने अवस्था आई परेमा प्रथम पक्षले उपभोक्ता समितिलाई १५ दिन अगावै कार्य रोक्न सूचित गरी ठेक्का सम्झौता रद्द गर्न सकिनेछ ।
- ९. संचालित कामको वा सम्पन्न भएको कामको नियमित रूपमा निर्देशिकाको दफा (७) अनुसार बनेको समितिले अनुगमन निरीक्षण गर्नु पर्नेछ । केन्द्रीय निकायबाट समेत अनुगमन हुन सक्ने छ, यस कार्यमा दोस्रो पक्ष र कार्यालयले आवश्यक सहयोग गर्नु पर्ने छ ।
- १०. यस सम्झौतामा परेका शर्तहरू यसै बमोजिम र नपरेका कुराहरू प्रचलित ऐन, नियम, नेपाल सरकारको विद्यमान ऐन, र नीति निर्देशिका अनुसार हुनेछन् ।
- ११. यो सम्झौता मिति २०६...।..... देखि मिति २०६...।..... सम्मका लागि कायम रहने छ ।

सम्झौतामा सही छाप गर्ने :

प्रथम पक्षको तर्फबाट
दस्तखत:
नाम:
पद:
ठेगाना:

दोश्रोपक्षको तर्फबाट
दस्तखत:
नाम:
पद:
ठेगाना:
नागरिकता न..

नाम	पद	साक्षीहरू	ठेगाना	दस्तखत
१				
२				
३				

इति सम्बत् २०६ .. साल महिना गते रोज शुभम् ।

(Handwritten signature)

(Handwritten signature)

(Handwritten signature)

अनुसुचि ४

निर्माण भएका कृषि उपज बजारहरूको प्रतिवेदन गर्ने फाराम

१ कृषि बजार स्थलको

क. नाम :

ख. ठेगाना :

ग. कृषि उपज बजार स्थलको व्यवस्था तथा संचालन सम्बन्धी निर्देशिका-२०५३ (संशोधन सहित) बमोजिम गठित संचालक समितिको पदाधिकारीहरूको नाम, ठेगाना र फोन नं. पेश गर्ने ।

क्र.सं	नाम	पद	ठेगाना	सम्पर्क फोन
१		अध्यक्ष		
२				
३				
४				
५				
६				
७				
८				
९		सदस्य-सचिव		

- बजार स्थलको जग्गाको स्वामित्व कस्को नाममा रहेको छ?
- आयोजना प्रस्ताव रादा कृषि बजार पूर्वाधारहरूको लागि अपनाईने आधारभूत पूर्व शर्त पूरा भएको नभएको ? नभएको भए पूरा गर्ने ।
- बजार स्थल कति वर्षको लागि कत शर्तमा हस्तान्तरण भएको हो ?
(क) हस्तान्तरण भएको अवधि.....वर्ष
(ख) शर्तहरू भए उल्लेख गर्ने ।
.....
- बजारको संरचना निर्माणको प्रकृति के हो? (थोक/संकलन केन्द्र/खुद्रा)
- बजारको संरचना निर्माणमा निर्देशिकाको दफा (६) बमोजिम के कति काम भएको हो ? (विवरण खुलाउने)
.....

Handwritten signature

Handwritten signature

Handwritten signature

७. यस वर्षको सरकारी स्विकृत बजेट/खर्च कति हो ? लगानीमा साभेदारी अपनाएको भए साभेदारी निकायबाट भएको लगानी कति हो ?

(क) सरकारी स्विकृत बजेट/खर्च	र.....
(ख) साभेदारी निकायहरूबाट भएको बजेट/खर्च (सबै साभेदारीहरूको लगानी खुलाउने)	
साभेदारी निकाय.....	बाट र.....
साभेदारी निकाय.....	बाट र.....
साभेदारी निकाय.....	बाट र.....
साभेदारी निकाय.....	बाट र.....

(ग) कुल बजेट/खर्च र.....

८. बजार अयोजनाको प्राविधिक डिजाइन र इम्प्लिमेन्ट बमोजिम आयोजना सम्पन्न गर्न कति वर्ष लाग्छ ? वर्ष
९. बाँकी काम पूरा गर्न कति लगानी लाग्छ ? र.....

१०. कृषि बजारमा दैनिक कारोबार कति मे.ट. छ ? टन प्रति दिन (उपजहरूको विवरण छुट्याइ उल्लेख गर्ने) ।

११. यस बजारले प्रभाव पार्ने क्षेत्र जस्तै गा. वि. स./न.पा./जिल्ला कति हो ? (क्षेत्रहरूको नाम उल्लेख गर्ने) ।

१२. बजार स्थापना गर्दा साभेदारी निकायहरूसँग भएको सम्झौता बमोजिम बजारबाट प्राप्त भएको आम्दानी ब्रॉडफाँड गर्नु पर्ने भए उल्लेख गर्ने ।

१३. कृषि बजार सम्म पुग्न बाटोको अवस्था कस्तो छ ?

१४. पुरानो बजार भए घर टहरा तथा अन्य भौतिक सम्पत्तिको विवरण उल्लेख गर्ने ।

१५. माथि उल्लेखित विवरण बाहेक अन्य केहि भए उल्लेख गर्ने ।

क.
ख.
ग.

(नोट- प्रतिवेदन तयार गर्दा यदि तोकिएको खाली स्थानले नपुग भएमा बुँदा न उल्लेख गरी पप पाना प्रयोग गर्न सकिने छ) ।

२०११

२०१५

२०१५